

POSTANOWIENIE

Dnia 4 lipca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania B.K. i Stowarzyszenia w Polsce Oddziału Okręgowego w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Krakowie
o objęcie ubezpieczeniem,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 4 lipca 2023 r.,
skargi kasacyjnej Stowarzyszenia w Polsce Oddziału Okręgowego
w K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie
z dnia 7 czerwca 2022 r., sygn. akt III AUa 762/20,

I. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

II. zasądza od skarżącego Stowarzyszenia w Polsce Oddziału Okręgowego w K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Krakowie kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie decyzją z dnia 2 marca 2018 r. stwierdził, że odwołujący B.K. jako osoba wykonująca pracę na podstawie umów zlecenia u płatnika składek Stowarzyszenie w Polsce Oddział Okręgowy w K. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym,

wypadkowemu w okresie od 16 stycznia 2001 r. do 9 czerwca 2015 r. z podstawą wymiaru składek na ubezpieczenia szczegółowo wskazaną w decyzji.

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2019 r. Sąd Okręgowy w Krakowie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie, umorzył postępowanie w zakresie okresu od 16 stycznia 2001 r. do grudnia 2012 r. jako bezprzedmiotowe oraz zasądził od płatnika oraz od odwołującego na rzecz organu rentowego zwrot kosztów zastępstwa procesowego.

Na skutek apelacji płatnika składek od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie VII Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Sąd Apelacyjny w Krakowie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 7 czerwca 2022 r. oddalił apelację i zasądził od płatnika na rzecz organu rentowego zwrot kosztów postępowania apelacyjnego.

Jak wyjaśnił Sąd Apelacyjny w przedmiotowej sprawie, spór sprowadzał się do wyjaśnienia zagadnienia, czy umowa zawarta w dniu 16 stycznia 2001 r. pomiędzy odwołującym się płatnikiem składek a ubezpieczonym wykreowała stosunek zobowiązaniowy odpowiadający umowie o dzieło w rozumieniu art. 627 k.c., czy też umowie o świadczenie usług, do której na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, a w konsekwencji, czy umowa ta w spornym okresie stanowiła tytuł podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz podstawę określenia wysokości składek na poszczególne ubezpieczenia oraz związane z tym fundusze. Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, wskazując, że w realiach niniejszej sprawy, treść analizowanej umowy oraz sposób wykonywania zobowiązania prowadzi do wniosku, iż nawiązana przez strony więź obligacyjna nie odpowiada cechom charakteryzującym umowę o dzieło. Jak uzasadnił Sąd drugiej instancji, ubezpieczony dzielił się swoją wiedzą z osobami uczestniczącymi w spotkaniach organizowanych przez odwołującego się płatnika składek i były to zazwyczaj osoby piastujące funkcje głównego księgowego. W tego rodzaju uwarunkowaniach faktycznych nie sposób – w ocenie Sądu Apelacyjnego – podzielić wysuwanej przez skarżącego tezy o spełnieniu kryteriów definiujących umowę o dzieło. W momencie zawarcia spornej umowy strony określiły przedmiot zobowiązania poprzez wskazanie czynności, jakie miał realizować ubezpieczony w

bliżej nieokreślonym przedziale czasowym. Nacisk położono na aspekt czynnościowy zleconych ubezpieczonemu prac, to jest regularne przeprowadzanie konsultacji zbiorowych, a nie efekt tych działań. Powierzone ubezpieczonemu zadanie nie obejmowało realizacji zindywidualizowanego, jednostkowego świadczenia spełniającego kryteria sprecyzowane już w momencie nawiązywania więzi obligacyjnej, służące weryfikacji świadczenia z punktu widzenia należytego wykonania zobowiązania. Przedmiotem analizowanego kontraktu nie było opracowanie konkretnego zagadnienia w temacie ściśle określonym w chwili zawarcia umowy, lecz cykliczne konsultacje z ogólnie wyznaczonej dziedziny (księgowości i rachunkowości), obejmujące odpowiedzi na zadawane na bieżąco pytania. Ubezpieczony w istocie miał stały zakres obowiązków (przeprowadzanie konsultacji zbiorowych), na który składały się zbliżone rodzajowo czynności. Zastosowany przez strony sposób ustalenia przedmiotu zobowiązania nie spełniał wymogów właściwych dla oznaczenia „dzieła” jako indywidualnie określonego rezultatu, który miał zostać osiągnięty poprzez podjęte przez ubezpieczonego działania. W przypadku analizowanej umowy nie doszło do wykonania zindywidualizowanego, skonkretyzowanego „dzieła”, lecz nawiązania stałej współpracy polegającej na realizowaniu przez ubezpieczonego powtarzalnych czynności w dłuższej perspektywie czasowej. Sąd Apelacyjny podzielił konstatację Sądu pierwszej instancji, iż zadaniem ubezpieczonego nie było wytworzenie skonkretyzowanego, indywidualnie oznaczonego dobra, lecz staranne świadczenie usług doradczo-konsultacyjnych, co nie pozwala na przyporządkowanie spornego kontraktu do umów o dzieło. W konsekwencji powstał tytuł podlegania przez wykonawcę umowy ubezpieczeniom społecznym, w myśl art. 6 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 12 ust. 1 i art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2022 r., poz. 1009).

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 czerwca 2022 r. złożył płatnik składek, zaskarżając wyrok w całości i wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 czerwca 2022 r. w całości oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie 28 listopada 2019 r. i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie odwołania w całości i stwierdzenie, że ubezpieczony nie podlega obowiązkowym

ubezpieczeniom społecznym z tytułu zawartej umowy z płatnikiem oraz o zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania za pierwszą i drugą instancję oraz kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 7 czerwca 2022 r. w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie oraz zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Skarga kasacyjna została oparta na naruszeniu przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i niesłuszne zakwalifikowanie przez Sąd odwoławczy - w ślad za Sądem pierwszej instancji, że płatnika składek i ubezpieczonego łączyła umowa o świadczenie usług, do której na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, a tym samym pominięcie zgodnego zamiaru i woli stron zawartej umowy w zakresie kwalifikacji prawnej dokonanej przez strony czynności w ramach zasady swobody umów oraz poprzez niedokonanie wykładni oświadczeń woli stron oraz całkowite pominięcie przez Sąd, iż strony zawarły umowę o dzieło w sposób odpowiadający właściwościom oraz cechom charakterystycznym dla owego stosunku obligacyjnego;

- art. 627 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i uznanie przez Sąd, że charakter czynności polegających m.in. na udzielaniu zbiorowych konsultacji w zakresie księgowości i rachunkowości, przynoszących określony efekt nie doprowadził do nawiązania przez strony umowy o dzieło, a co za tym idzie powstania rezultatu wymaganego dla owego stosunku prawnego, a także niesłusznie przyjęcie, iż oczekiwanie stron towarzyszące zawieraniu i wykonywaniu umowy o dzieło mogło zostać zrealizowane wyłącznie jako element umowy o świadczenie usług, do której na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia;

- art. 734 k.c. w zw. z art. 750 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie, polegające na przyjęciu, że płatnika łączyła z ubezpieczonym umowa o

świadczenie usług, do której na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, podczas gdy pogłębiona analiza okoliczności faktycznych sprawy powinna prowadzić do ustalenia, iż celem i efektem zawartej umowy o dzieło było osiągnięcie przez jej strony określonego rezultatu, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego zastosowania przepisu art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;

- art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w zw. z art. 38 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e i art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych poprzez ich niesłuszne zastosowanie i błędne przyjęcie przez Sąd, że Ubezpieczony jest osobą wykonującą pracę na podstawie umowy o świadczenie usług, do której w świetle art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, zatem w konsekwencji podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu, podczas gdy prawidłowa analiza materiału dowodowego i okoliczności faktycznych niniejszej sprawy prowadzić powinna do wniosku, iż Ubezpieczony stworzył dzieła w oparciu o zawartą umowę o dzieło, a strony łączył stosunek prawny odpowiadający przedmiotowo istotnym elementom umowy o dzieło, która nie podlega obowiązkowemu oskładkowaniu;

- art. 2 i 7 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP w zw. z art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w zw. z art. 38 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e i art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przez: nieuprawnione przyjęcie, iż Organ rentowy ma kompetencję do ingerencji i weryfikacji treści umowy zawartej między Ubezpieczonym i Płatnikiem zgodnie z ich wolą oraz zakwalifikowanie umowy o dzieło jako umowy o świadczenie usług, do której na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, podczas gdy zgodnie z prawidłowo ocenionymi okolicznościami faktycznymi sprawy, wolą stron było zawarcie umowy o

dzieło oraz nieuzasadnioną ingerencję w treść stosunku obligacyjnego stron przez organ rentowy, podczas gdy ani przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ani ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nie dają podstaw do ww. działań, a także nie zawierają odesłania do stosowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych przepisów Kodeksu cywilnego, a jedynie ww. przepisy prawa o systemie ubezpieczeń społecznych uprawniają Organ rentowy do kontroli czy od zawartych m.in. umów o świadczenie usług zostały odprowadzone składki na ubezpieczenia społeczne, rentowe i wypadkowe, jak również brak działania organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa, co skutkowało naruszeniem powołanych w skardze kasacyjnej przepisów postępowania oraz prawa materialnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania strona skarżąca wskazała na:

- art. 398 § 1 pkt 1 k.p.c. tj. oczywistą zasadność skargi kasacyjnej bowiem zaskarżone orzeczenie narusza przepisy prawa materialnego, tj. art. 65 § 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c., art. 627 k.c., art. 734 k.c. w zw. z art. 750 k.c., art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 w zw. z art. 38 ust. 1, również art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 9 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 3, art. 20 ust. 1, art. 36 ust. 1, 2 i 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, także art. 66 ust. 1 pkt 1 lit. e i art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz art. 2 i 7 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Nie ulega wątpliwości, iż wskazane powyżej naruszenia przepisów miały istotny wpływ na oddalenie apelacji przez Sąd drugiej instancji, a tym samym nieprawidłowe przyjęcie przez Sąd orzekający, iż umowa zawarta między ubezpieczonym i płatnikiem składek stanowi umowę o świadczenie usług, do której na podstawie art. 750 k.c. stosuje się odpowiednio przepisy o umowie zlecenia, a tym samym nieuprawnione uznanie, iż umowa stanowiła tytuł podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz postument określenia wysokości składek na poszczególne ubezpieczenia oraz związane z tym fundusze;

- art. 398 § 1 pkt 2 k.p.c. tj. powstałego na gruncie niniejszej sprawy istotnego zagadnienia prawnego wymagającego rozstrzygnięcia i rozważenia w zakresie:

- granic stosowania przepisu art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w kontekście oceny stosunku zobowiązaniowego łączącego strony umowy cywilnoprawnej nawiązanego zgodnie z zasadą swobody umów wyrażoną w przepisie art. 353¹ k.c. w zw. z art. 7 w zw. z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP;

- odpowiedzi na pytanie:

- czy przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych dają Organowi rentowemu prawo do weryfikacji i ingerencji w treść stosunków cywilnoprawnych stron zawartych zgodnie z zasadą swobody umów wyrażoną w przepisie art. 353¹ k.c., które następnie mogą stanowić tytuł do podlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz podstawę określenia wysokości składek na poszczególne ubezpieczenia oraz związane z tym fundusze?

- czy przepisy ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych uprawniają Organ rentowy do dokonywania oceny prawnej charakteru zawieranych umów cywilnoprawnych oraz, czy dokonywana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ocena i zmiana kwalifikacji umów cywilnoprawnych zawieranych przez strony nie narusza w sposób rażący podstawowych zasad konstytucyjnych, w tym przepisu art. 7 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji RP?

- czy organ rentowy w świetle ustawy systemowej może stosować przepisy ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny i wynikające z niej koncepcje dokonywanych ocen czynności prawnych, o których stanowią przepisy art. 58 § 1 k.c. oraz art. 65 § 2 k.c.?

Zagadnienia prawne, które skarżący przedstawia Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia, sprowadza się do ustalenia granic stosowania ustawy systemowej w kontekście oceny stosunku zobowiązaniowego, łączącego strony umowy cywilnoprawnej nawiązanego zgodnie z zasadą swobody umów wyrażoną w przepisie art. 353¹ k.c. oraz art. 7 w zw. z art. 2 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Powyższe sprowadza się m.in. do rozpatrzenia zagadnienia prawnego, czy

ZUS posiada uprawnienia do weryfikacji umów i swobodnej ich kwalifikacji wbrew woli stron.

- art. 398 § 1 pkt 4 k.p.c. tj. istniejącej potrzebie wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj. art. 68 ust. 1 pkt 1 lit. a i c w związku z art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1, art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i ust. 3, art. 41 ust. 12 i ust. 13, art. 86 ust. 2 pkt 1 i pkt 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w zakresie interpretacji, czy ZUS ma uprawnienia do zmiany kwalifikacji umowy o dzieło na umowę zlecenia, czy świadczenie usług wbrew woli stron, czy przepisy te mają kompetencyjny charakter dla organów ZUS i zawierają podstawy do ingerencji w treść umów stron, zawartych zgodnie z ich wolą.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o nieprzyjmowanie do rozpoznania skargi kasacyjnej ewentualnie o oddalenie skargi, a w każdym razie o zasądzenie od wnioskodawcy na rzecz organu rentowego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych właściwych dla wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie spełnia wymogów uzasadniających jej przyjęcie do rozpoznania merytorycznego. Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia wnoszonym w konkretnej, indywidualnej sprawie zakończonej wydaniem prawomocnego wyroku, wobec czego argumenty za potrzebą rozpoznania tak rozumianego środka zaskarżenia przedstawione we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie mogą być oderwane od fundamentu faktycznego i prawnego orzeczenia objętego skargą, jak również muszą być adekwatne do podstaw kasacyjnych, na których skarga została skonstruowana. Takie stwierdzenie jest wynikiem tego, że Sąd Najwyższy (poza uwzględnieniem z urzędu nieważności postępowania apelacyjnego) rozpoznaje skargę kasacyjną wyłącznie w granicach zaskarżenia, będąc przy tym związanym ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c.).

Strona skarżąca w uzasadnieniu przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazała jednocześnie na: istnienie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądowym (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) oraz na oczywistą zasadność skargi (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Zauważyć należy, że strona skarżąca łączy przesłanki oczywistej zasadności skargi z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni przepisów prawnych, co budzi poważne zastrzeżenia. W dotychczasowym orzecznictwie Sąd Najwyższy zwracał już uwagę, że jednoczesne uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi występującymi w sprawie wątpliwościami prawnymi (zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów) generalnie wyklucza możliwość oczywistej zasadności skargi.

Przesłanki uzasadniające przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawarte w punkcie 1, 2 i 4 art. 398⁹ § 1 k.p.c. wzajemnie się krzyżują i wykluczają możliwość przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zarówno z uwagi na interes publiczny (pkt 1 i 2 powołanego przepisu), jak i prywatny skarżącego (pkt 4 powołanego przepisu). Trudno sobie bowiem wyobrazić sytuację, w której wyrok jest oczywiście wadliwy, a jednocześnie w sprawie występuje tak poważna wątpliwość prawna, że wymaga interwencji i rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia: 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, LEX nr 1430990). Co jest sporne, przyjmuje się, że nie może być oczywiste (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 października 2016 r., I UK 466/15, LEX nr 2159122; 9 kwietnia 2014 r., V CSK 383/13, LEX nr 1771724).

Ponadto wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm) albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju prawoznawstwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października

2015 r., I PK 19/15, LEX nr 2021941). Skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od metodyki rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2018 r., I UK 252/17, LEX nr 2533238). W celu urzeczywistnienia przesłanki przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nie wystarczy samo sformułowanie pytań do Sądu Najwyższego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, LEX nr 2499783), tak jak to miało miejsce w przedmiotowej skardze.

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w judykaturze, skarżący ma obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia: 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 291045; 19 marca 2012 r., II PK 296/11, LEX nr 1214580; 11 czerwca 2013 r., II UK 71/13, LEX nr 1331300). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNAPiUS 1997, nr 3, poz. 39 i postanowienia: z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571; 8 marca 2023 r., I CSK 6663/22), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033; 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179; 21 kwietnia 2021 r., II CSK 63/21), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla

rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Oznacza to, że twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Jeżeli zaś zagadnienie prawne było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, skarżący powinien wykazać, że wystąpiły okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 17 marca 2015 r., I PK 4/15, LEX nr 1661934; 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14, LEX nr 1652383; 13 listopada 2018 r., II PK 257/17).

Biorąc powyższe pod rozwagę, należy wskazać, że problematyka ujęta w kolejnych pytaniach postawionych przez stronę skarżącą we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania była już przedmiotem – i to niejednokrotnie - rozstrzygnięć przez Sąd Najwyższy, a skarżący nie wykazał, jakoby wystąpiły okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. I tak na przykład, w postanowieniu z dnia 10 sierpnia 2022 r. (I USK 481/21, LEX nr 3482564) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który stwierdza podleganie ubezpieczeniu społecznemu, może - bez względu na nazwę umowy i jej postanowienia wskazujące na charakter stosunku prawnego, którym strony zamierzały się poddać - ustalić rzeczywisty jego charakter i istniejący tytuł ubezpieczenia. Ustalenie, że między stronami umowy o dzieło zachodzą stosunki polegające na wykonywaniu za wynagrodzeniem usług odpowiadających umowom nazwanym, zdefiniowanym w art. 734 i 758 k.c. lub właściwym umowom, do których - adekwatnie do art. 750 k.c. - stosuje się przepisy o zleceniu, nakazuje wydanie decyzji na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 z zastosowaniem art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. Ocena umowy z punktu widzenia art. 353¹ k.c. wymaga więc skutecznego zaprzeczenia przez organ ubezpieczeń społecznych, że układając

swą relację w formie umowy o dzieło, strony ustaliły ją w sposób odpowiadający właściwości tego stosunku prawnego, i wykazania, że łączył je inny stosunek prawny. Zaznaczyć przy tym należy, że na gruncie przedmiotowej sprawy organ rentowy skutecznie wykazał, co zostało następnie zweryfikowane w postępowaniach sądowych, że ubezpieczonego i płatnika łączy inny stosunek prawny tj. umowa zlecenia, a nie zaś umowa o dzieło. Nie przeczy temu okoliczność, że zgodną wolą stron mogło być faktycznie zawarcie umowy o dzieło nie mniej jednak sam sposób realizacji warunków i postanowień umowy nie mieścił się wyznaczonych przez przepisy ramach regulujących tego typu stosunki zobowiązaniowe. W orzecznictwie sądów ubezpieczeń społecznych badana jest faza wykonawcza umowy, a dokładniej sposób wykonywania obowiązków umownych oraz rzeczywisty zakres czynności wykonywanych na podstawie umowy. Pozostaje znamienne, że sądy ubezpieczeń społecznych priorytetowe znaczenie przyznają sposobowi wykonywania umowy, uznając, że zgodny zamiar stron i cel umowy na drugorzędne znaczenie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 czerwca 2016 r., II UK 288/15; 11 sierpnia 2016 r., II UK 361/15; 14 września 2016 r., II UK 342/15; 22 listopada 2018 r., II UK 362/17; 21 lutego 2019 r., II UK 589/17, źródło: <http://www.sn.pl> › sprawy › SitePages › e-Sprawa). Na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych podleganie ubezpieczeniom społecznym ma charakter bezwzględny. Zasada autonomii woli i swobody umów tu nie obowiązuje (J. Szyjewska-Bagińska, Interpretacyjne czy prawotwórcze działanie sądu dokonującego kwalifikacji prawnej umowy odnoszącej się do świadczenia usług - analiza orzeczeń sądów cywilnych i sądów ubezpieczeń społecznych, PiZS 2020, nr 9, s. 24-33). Z kolei w postanowieniu z 10 marca 2021 r. (II USK 84/21, LEX nr 3145730) Sąd Najwyższy wskazał, że organ rentowy może kwestionować zarówno sam tytuł ubezpieczenia społecznego, jak i ustaloną podstawę wymiaru składek. W aspekcie podstaw wymienionych w art. 58 k.c. -z punktu widzenia ubezpieczeń społecznych - może być więc kontestowany rodzaj stosunku prawnego łączącego strony.

Wymaga też podkreślenia, że korzystanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z jego ustawowych uprawnień nie narusza równocześnie art. 7 w związku z art. 87 Konstytucji RP, ponieważ pierwszy z wymienionych przepisów

stanowi, że organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, a drugi określa hierarchię źródeł powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej, wymieniając wśród nich właśnie ustawy, a takim aktem prawnym jest ustawa systemowa, której przepisy dopuszczają weryfikację tytułów podlegania lub niepodlegania obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Przypomnieć należy również, że skarga kasacyjna nie jest (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Rolą Sądu Najwyższego nie jest działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147; 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883; 13 stycznia 2022 r., II USK 374/21). Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia. Podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zatem zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Przypomnienie to ma znaczenie, gdyż strona skarżąca w istocie kwestionuje ustalenia faktyczne i ocenę dowodów dokonanych przez Sądy obu instancji jednocześnie starając się wykreować zupełnie odmienny stan faktyczny w korzystnej dla siebie odsłonie. Tymczasem jak ustalił Sąd drugiej instancji treść analizowanej umowy oraz sposób wykonywania zobowiązania prowadzi do wniosku, iż nawiązana przez strony więź obligacyjna nie odpowiada cechom charakteryzującym umowę o dzieło. Sąd Apelacyjny podzielił konstatację Sądu pierwszej instancji, iż zadaniem ubezpieczonego nie było wytworzenie skonkretyzowanego, indywidualnie oznaczonego dobra, lecz staranne świadczenie usług doradczo-konsultacyjnych, co nie pozwala na przyporządkowanie spornego kontraktu do umów o dzieło.

Odnosząc się do przesłanki przedsądu określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości

lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, to przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004, nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości (ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w judykaturze, a orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009, nr 2-4, poz. 43; 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis powinien znajdować zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów, w tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). Odnosząc się zatem do sformułowanej przez stronę skarżącą kwestii, należy zauważyć, że nie istnieje potrzeba wykładni powołanych przez stronę skarżącą przepisów ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych z uwagi na istniejącą w tym zakresie, ugruntowaną, obszerną i stabilną linię orzecniczą. Natomiast w powołanych przez stronę skarżącą wyrokach Sąd Okręgowy w Częstochowie uznał, że umowę łączącą płatnika z ubezpieczonym (uzasadnienie do spraw: IV U 1577/15 oraz IV U 1584/15) można kwalifikować zarówno jako umowę o dzieło, jak i umowę zlecenia, co dało sądowi podstawę do zmiany zaskarżonych decyzji organu rentowego. Nie mniej jednak nie sposób jest

w oparciu o te konkretne rozstrzygnięcia, oparte na zupełnie odmiennych stanach faktycznych aniżeli przedmiotowa sprawa, wywodzić rozbieżności orzeczniczej co do możliwości ustalania przez organ rentowy oraz przez sąd rzeczywistego charakteru tytułu ubezpieczeń społecznych.

Skarga kasacyjna nie jest oczywiście uzasadniona. Należy podkreślić, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenie faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a Sąd Najwyższy związany jest ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.). Oznacza to, że „oczywistość skargi kasacyjnej” z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oceniana jest z pozycji twierdzeń odnoszących się do faktów Sądu drugiej instancji, a nie wyobrażenia o stanie faktycznym skarżącego. Ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w skardze zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Chodzi zatem o taką sytuację, gdy nie tylko zgłoszony zarzut jest słuszny, ale także stwierdzona nieprawidłowość jest tego rodzaju, że powoduje jaskrawą wadliwość zaskarżonego orzeczenia (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 kwietnia 2016 r., V CSK 622/15, LEX nr 2057365), co w przedmiotowej sprawie nie występuje.

Należy podkreślić, że fundamentem zarzutów zawartych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania są wyłącznie kwestie dotyczące stanu faktycznego. Strona skarżąca czyni polemikę z ustaleniami dokonanymi przez Sąd Apelacyjny, który w sposób rzetelny i wnikliwy przeprowadził postępowanie i zasadnie przyjął, że organ rentowy wydając decyzję, w żaden sposób nie zmienił stosunku zobowiązaniowego łączącego strony umowy cywilnoprawnej, a jedynie ocenił nawiązaną przez strony więź obligacyjną na płaszczyźnie stosunku z zakresu ubezpieczeń społecznych, co leży w jego kompetencjach nadanych mu przez ustawodawcę. W ocenie Sądu Najwyższego poczynione przez Sąd drugiej instancji ustalenia oraz wyprowadzone z nich wnioski pozostają słuszne i w pełni uzasadnione.

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji. O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie reguły z art. 98 § 1 k.p.c. i art. 99 k.p.c. w związku z art. 398²¹ k.p.c.

T.L.

M.S.